

حروف مدّی (صدا های کشیده)

سوالات ابتدایی درس

۱. وجه تسمیه هر یک از حروف مدّی (الف مدّی، واو مدّی و یاء مدّی) را بیان کنید.
۲. صدای هر یک از حروف مدّی را بیان کنید.
۳. شکل نوشتاری هر یک از حروف مدّی به چه شکل می باشد؟

شروع درس

در این درس می خواهیم به بیان تفصیلی صداهای کشیده (حروف مدّی) بپردازیم. صداهای کشیده عبارتند از: «۱. الف مدّی (اُ) ۲. یاء مدّی (یِ) ۳. واو مدّی (وُ)»؛ که به ترتیب ویژگی هر یک را بیان می کنیم:

الف مدّی

- **شکلش:** «اُ»؛ یعنی الفی که ماقبل آن فتحه باشد^۱.
- **نکته (۱) {وجه تسمیه}:** به این الف، الف مدّی گویند چرا که باعث دو برابر مدّ و کشش^۳ در صدای فتحه می شود.
- **صدایش:** صدای الف مدّی همه جا به یک شکل نمی باشد. اگر الف مدّی بعد از هشت حرف «خ، ص، ض، ط، ظ، غ، ق، ر» بیاید {مثل خَافَ، ضَاقَ، طَافَ} به صورت **درشت و پر حجم** (شبیه صدای «آ» در فارسی) تلفّظ می گردد و اگر بعد از بیست حرف دیگر بیاید، به صورت **نازک و کم حجم** (همان صدای فتحه، منتها به همراه کشش دو برابر^۴) ادا می گردد^۵.
- **نکته:** الف مدّی گاهی به علّت التّقاء ساکنین خوانده نمی شود. در درس های آینده این نکته را مفصلاً توضیح خواهیم داد.

(۱): از آنجایی که نمی توان الفی را پیدا کرد که ما قبل آن فتحه نباشد، پس می توان تمامی الف ها را الف مدّی نامید. {البته لازم به ذکر است که الف را با همزه با کرسی الف اشتباه نگیرید. ان شاء الله مبحث کرسی همزه در درس های آینده بیان خواهد شد.}

(۲): به عبارتی دیگر، حرف ماقبل آن مفتوح باشد.

(۳): مدّ و کشش هر دو دارای یک معنا هستند.

(۴): اگر یادتان باشد در درس های قبل هم گفتیم که در عربی بین صداهای کوتاه و کشیده فقط تفاوت کمّی وجود دارد نه کیفی {البته صدای الف مدّی بعد از هشت حرف پر حجم را استثنا کنید}.

(۵): این حالت الف به این علّت است که الف مدّی همیشه تابع حرف قبل از خود می باشد. اگر حرف قبل آن از حروف پر حجم (در تجوید با معنای پر حجم بودن یک حرف بیشتر آشنا می شوید) باشد، الف مدّی نیز به صورت پر حجم ادا می شود و اگر از حروف کم حجم باشد، الف مدّی نیز به صورت کم حجم ادا می گردد.

- **تمرین:** لطفاً کلمات زیر را به هر دو صورت تفکیکی^۱ و ترکیبی بیان کنید:
زَانٌ - مُقَامٌ - غَالِبٌ - ظَاهِرٌ - أَصَابٌ - عَصَاكٌ - يُطَافُ - يُضَاعَفُ - ثَمَرَاتٌ
دَحَاها - خَاتَمٌ - حَارَبَ - أَرَادَا - عِظَامٌ - صَالِحَاتٌ - خِلَافَكَ - أَرَادُنَا - بِضَاعَتُنَا - مَغَارِبَهَا

یاء مدّی

- **شکلش:** «هی»؛ یعنی یائی که ماقبل آن کسره باشد.^۲
 ○ **نکته (۱) {وجه تسمیه}:** به این یاء، یاء مدّی گویند چرا که باعث دو برابر مدّ و کشش در صدای کسره می شود.
- **صدایش:** صدای یاء مدّی همه جا به یک شکل می باشد. صدای آن همان صدای کسره (همانند صدای «ای» در فارسی) می باشد منتها به همراه کشش دو برابر.
 ○ **نکته:** یاء مدّی، گاهی به علّت التّقاء ساکنین خوانده نمی شود. در درس های آینده این نکته را مفصلاً توضیح خواهیم داد.
- **تمرین:** لطفاً کلمات زیر را به هر دو صورت تفکیکی (بخش بخش) و ترکیبی بیان کنید:
رُسُلِي - يُرِيدُ - أُنِيبُ - نُسَكِي - قَمِيصِي - سَبِيلِي - غَنَمِي - مَدِينِي - سَيِّصِبُ

واو مدّی

- **شکلش:** «و»؛ یعنی واوی که ماقبل آن ضمه باشد.^۳
 ○ **نکته (۱) {وجه تسمیه}:** به این واو، واو مدّی گویند چرا که باعث دو برابر مدّ و کشش در صدای ضمه می شود.
- **صدایش:** صدای واو مدّی همه جا به یک شکل می باشد. صدای آن همان صدای ضمه (همانند صدای «او» در فارسی) می باشد منتها به همراه کشش دو برابر.
 ○ **نکته:** واو مدّی، گاهی به علّت التّقاء ساکنین خوانده نمی شود. در درس های آینده این نکته را مفصلاً توضیح خواهیم داد.
- **تمرین:** لطفاً کلمات زیر را به هر دو صورت تفکیکی (بخش بخش) و ترکیبی بیان کنید:
أَقُولُ - قُلُوبٌ - صُدُورٌ - قَارُونَ - قَادِرُونَ - فَعَقَرُوهَا - فَذَبَّحُوهَا - يُخَادِعُونَ - يَتَلَاوَمُونَ

(۱): از آنجایی که روش بیان تفکیکی (بخش بخش) را در تمارین درس قبل یاد گرفتید، لذا به نظر می رسد دیگر نیازی به کشیدن جدول و ... نیست.

(۲): به عبارتی دیگر، حرف ماقبل آن مکسور باشد.

(۳): به عبارتی دیگر، حرف ماقبل آن مضموم باشد.